

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
ju.L4@regeringskansliet.se

Beslut

Datum 2024-01-10

Dnr SI 2023:8643

Sida 1 (6)

Yttrande över SOU 2023:69 Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen – En ny huvudregel

Regeringskansliets diarienummer: Ju2023/02434

Sammanfattning

Skolinspektionen har beretts möjlighet att yttra sig över ovan nämnda betänkande av Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter. Betänkandet är mycket omfattande och innehåller förslag som bl.a. innebär att Skolinspektionen får en uppgiftsskyldighet gentemot brottsbekämpande myndigheter.

Skolinspektionen är på ett övergripande plan positiv till att det skapas rättsliga möjligheter och skyldigheter att lämna uppgifter till brottsbekämpningen för att åstadkomma förbättrade möjligheter att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet samt därmed även utreda och lagföra brott. Skolinspektionen delar även bedömningen att införandet av en uppgiftsskyldighet bör bidra till att väsentligt öka ett spontant uppgiftslämnande till de brottsbekämpande myndigheterna.

Myndigheten anser emellertid att förslaget i avsnitten 9.6 och 9.6.17, om att Skolinspektionen ska omfattas av en uppgiftsskyldighet utan en föregående begäran, inte är tydligt avgränsat, förutsebart och proportionerligt mot den förväntade nyttan för brottsbekämpningen. Mot den bakgrunden avstyrker Skolinspektionen att myndigheten ska omfattas av förslaget i dess nuvarande utformning. Skolinspektionen anser i stället att myndighetens uppgiftsskyldighet utan föregående begäran, ska begränsas till de delar av myndighetens verksamhet som avser myndighetens s.k. ägar- och ledningsprövning samt prövning av en huvudmans ekonomiska förutsättningar. Uppgiftsskyldigheten bör även begränsas till de delar där inte motsvarande skyldighet finns för annan myndighet eller för rektor inom skolväsendet.

Vad gäller övriga förslag som berör Skolinspektionen tillstyrker myndigheten en uppgiftsskyldighet avseende kontaktuppgifter samt att den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 24 § offentlighets- och sekretesslagen förenklas och därmed utvidgas.

Avslutningsvis vill Skolinspektionen framhålla vikten av att förslagen i aktuellt betänkande är förenliga med de förslag som Skolsäkerhetsutredningen förväntas presentera eftersom utredningen arbetar med frågor som angränsar till det aktuella uppdraget.

Skolinspektionen yttrar sig här över de delar av betänkandet som berör myndighetens verksamhet.

Synpunkter på förslagen

Förslag 7.3.4 Uppgifter ska behövas i den brottsbekämpande verksamheten

Beträffande Skolinspektionens föreslagna uppgiftsskyldighet avstyrker myndigheten förslaget att Skolinspektionen ska lämna ut uppgifter utan en föregående begäran om de kan antas behövas i brottsbekämpande verksamhet. Skolinspektionen delar förvisso bedömningen att det genomgående behövs en begränsning i lagstiftningen för att minska otillbörliga intrång i enskildas integritet och för att undvika att onödiga information delas med de brottsbekämpande myndigheterna. Så som förslaget är utformat är det däremot den informationsbärande myndigheten som ska bedöma huruvida uppgiften kan antas behövas i brottsbekämpningen. Skolinspektionen, som inte är en brottsbekämpande myndighet, instämmer i de svårigheter som förts fram i betänkandet vad gäller denna behovsbedömning. För den enskilda tjänstemannen som förväntas tillämpa bestämmelsen torde det många gånger vara förenat med stora svårigheter att bedöma om en uppgift kan antas behövas i den brottsbekämpande verksamheten. För det fall regeringen avser att införa förslaget anser Skolinspektionen att det krävs tydlig vägledning kring behovsprövningen i den fortsatta beredningen.

Förslag 7.3.7 I vissa situationer ska uppgifter inte lämnas

Skolinspektionen hänvisar till synpunkterna under avsnitt 8.3.2 respektive avsnitt 9.4.

Förslag 8.3.1 Brottsbekämpningen behöver kontaktuppgifter

Skolinspektionen tillstyrker förslaget att införa en uppgiftsskyldighet avseende kontaktuppgifter.

Förslag 8.3.2 I vissa fall ska kontaktuppgifter inte lämnas ut

Skolinspektionen tillstyrker förslaget och ser positivt på att uppgiftsskyldigheten förenas med ett undantag som ger utrymme att

avstå från att lämna ut kontaktuppgifter om det finns en bestämmelse om sekretess som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför brottsbekämpningens intresse av uppgiften. Skolinspektionen anser vidare att det ges tydlig vägledning i betänkandet kring hur intresseavvägningen ska göras.

Förslag 9.3 Uppgifter ska lämnas även utan en föregående begäran

Beträffande Skolinspektionens föreslagna uppgiftsskyldighet avstyrker myndigheten att Skolinspektionen ska lämna ut uppgifter även utan en föregående begäran.

Myndigheten har förvisso inga synpunkter på att det införs en skyldighet att lämna uppgifter utan en föregående begäran till de brottsbekämpande myndigheterna när det gäller de uppgifter som Ekobrottsmyndigheten har uttryckt ett behov av, dvs. uppgifter inom myndighetens s.k. ägar- och ledningsprövning samt prövning av ekonomiska förutsättningar, se skäl under avsnitt 9.6. Skolinspektionen förfogar dock över en mängd andra uppgifter av varierat slag, se under avsnitt 9.6, och ser i förhållande till dessa uppgifter stora risker med en skyldighet att lämna uppgifter utan en föregående begäran. Mot bakgrund av det som anförs under avsnitt 7.3.4 är det mycket svårt för myndigheten att bedöma vilka typer av uppgifter som skulle komma att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Av betänkandet framgår inte heller vilket behov de brottsbekämpande myndigheterna har av dessa uppgifter. Förslaget riskerar således att kraftigt öka myndighetens administrativa börda och riskerar dessutom att leda till överflödiga och onödiga utlämnanden, se vidare under avsnitt 9.6.

Förslag 9.4 Utlämnande ska föregås av en intresseavvägning

För det fall regeringen avser att införa en uppgiftsskyldighet för Skolinspektionen är myndigheten positiv till att uppgiftsskyldigheten förenas med ett undantag som ger myndigheten utrymme att avstå från att lämna ut uppgifter om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Skolinspektionen anser vidare att det ges tydlig vägledning i betänkandet kring hur intresseavvägningen ska gå till.

Förslag 9.5 Övriga förutsättningar för utlämnande

Beträffande Skolinspektionens föreslagna uppgiftsskyldighet avstyrker myndigheten förslaget mot bakgrund av de skäl som anges under avsnitt 7.3.4.

Förslag 9.6 Vilka statliga myndigheter ska omfattas av uppgiftsskyldigheten?¹

Skolinspektionen avstyrker att det införs en uppgiftsskyldighet enligt föreslagen lydelse. Skolinspektionen anser i stället att uppgiftsskyldigheten, utan en föregående begäran, ska begränsas till en viss del av myndighetens verksamhet.

Avsikten med författningsförslagen är att de ska tillgodose det informationsbehov som har framkommit vid den kartläggning som utredningen har genomfört. I förhållande till Skolinspektionen har Ekobrottsmyndigheten särskilt redogjort för ett behov av mer information från myndigheten. Detta behov är kopplat till Skolinspektionens prövning av lämpligheten hos en enskild huvudmans ägar- och ledningskrets samt prövning av en verksamhets ekonomiska förutsättningar. Skolinspektionen delar bedömningen att det inom ramen för dessa prövningar kan komma fram omständigheter som tyder på att det förekommer oseriösa aktörer, oriktiga uppgifter om ekonomiska förhållanden m.m. som kan vara betydelsefulla i Ekobrottsmyndighetens verksamhet med att förebygga och bekämpa ekonomisk brottslighet på skolområdet. Informationsdelning beträffande den typen av uppgifter som särskilt redogjorts för i betänkandet förekommer redan mellan Skolinspektionen och de brottsbekämpande myndigheterna, framför allt Ekobrottsmyndigheten. Vad gäller dessa uppgifter ser Skolinspektionen således inte något hinder mot att dessa omfattas av en uppgiftsskyldighet även utan en föregående begäran, tvärtom skulle myndigheten få ett tydligare rättsligt stöd för de utlämnanden som redan sker idag. Detta är även vad Skolinspektionen framfört till utredningen i ett tidigare skede.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten träffar dock hela myndighetens verksamhet vilket påverkar Skolinspektionens inställning till förslaget. Skolinspektionen får inom ramen för sin övriga verksamhet in en stor mängd andra typer av uppgifter som utifrån förslagets utformning skulle kunna komma att omfattas av uppgiftsskyldigheten. Uppgifterna är av varierande karaktär och kan inkomma från vårdnadshavare, lärare, elever eller allmänheten. Uppgifterna kan bl.a. lämnas eller uppmärksammas inom ramen för myndighetens tillsyn eller inom ramen för Barn- och elevombudets uppdrag. Vidare kan uppgifterna innefatta information om brott, missförhållanden på skolor, oro för oegentligheter etc. Inte minst inom Barn- och elevombudets tillsyn är det vanligt förekommande med uppgifter om t.ex. våld, tvång, hot, skadegörelse, ofredande och andra

¹ Synpunkterna under avsnittet tar även sikte på förslag 9.6.17 Statens skolinspektion.

uppträdanden som under vissa förutsättningar kan antas utgöra brottsliga gärningar mellan barn respektive elever samt från personal mot ett enskilt barn eller en enskild elev. Lagstiftaren har uttalat att de flesta handlingar och beteenden som avses med kränkande behandling sannolikt kan bedömas som brottsliga gärningar (prop. 2005/06:38 s 137). Sammanfattningsvis inkommer inom ramen för både Skolinspektionens och Barn- och elevombudets verksamhet en mängd uppgifter som efter en behovsbedömning skulle kunna komma att omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Dessutom finns flertalet av de uppgifter som inkommer till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet primärt hos skolor. Det torde därför vara rektorn som är bäst skickad att bedöma huruvida dessa uppgifter kan antas behövas i den brottsbekämpande verksamheten eller inte. Skolinspektionen och Barn- och elevombudet har till skillnad från skolan sällan någon djupare kännedom om enskilda individer och det är därför mer ändamålsenligt att uppgifter som primärt förvaras hos skolor inte omfattas av Skolinspektionens uppgiftsskyldighet. En sådan begränsning torde även medföra att samma uppgift inte lämnas två gånger.

Mot bakgrund av det ovan anförda ställer sig Skolinspektionen frågande till om avsikten är att samtliga uppgifter här beskrivna ska omfattas av uppgiftsskyldigheten. Vidare ser Skolinspektionen att den föreslagna uppgiftsskyldigheten riskerar att medföra att en stor mängd onödiga uppgifter delas med brottsbekämpningen. Exakt hur stor ökning av utlämnanden som förslaget skulle innebära kan dock svårligen bedömas med hänsyn till de skäl som lyfts fram i avsnitt 7.3.4 och i avsnitt 9.3. Myndigheten vill dock framhålla att ett ökat antal utlämnanden kommer att kräva mer resurser och öka myndighetens administrativa börda.

Avslutningsvis vill myndigheten lyfta fram att den föreslagna uppgiftsskyldigheten kan komma att påverka myndighetens möjlighet att utföra sitt tillsynsuppdrag. Myndighetens arbete bygger i viss utsträckning på att uppgifter lämnas i förtroende. Skolinspektionen ser således en risk med att förslaget negativt påverkar myndighetens möjlighet att samla in uppgifter för sitt uppdrag.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker Skolinspektionen förslaget i dess nuvarande utformning och anser att myndighetens uppgiftsskyldighet utan föregående begäran, ska begränsas till att enbart omfatta de uppgifter som finns inom myndighetens s.k. ägar- och ledningsprövning samt prövning av en huvudmans ekonomiska förutsättningar. Även om Skolinspektionen har förståelse för vikten av att skapa en enhetlig lagstiftning ser myndigheten ett flertal risker med att för Skolinspektionen införa en generell uppgiftsskyldighet innefattande alla uppgifter som kan antas behövas i den brottsbekämpande verksamheten. Vidare anser

Skolinspektionen att myndighetens uppgiftsskyldighet bör begränsas till de delar där inte motsvarande skyldighet finns för annan myndighet eller för rektor inom skolväsendet.

Förslag 11.5 En uppgiftsskyldighet för skolan

Skolinspektionen lämnar inga synpunkter på hur förslaget kan antas påverka skolan och rektorns uppdrag. Däremot vill myndigheten framföra följande.

Vid tillsyn kontrollerar Skolinspektionen om skolverksamheten uppfyller författningarnas krav. För det fall det införs en uppgiftsskyldighet för rektorn kommer det att falla under Skolinspektionens tillsyn att granska huruvida denna skyldighet fullgörs. Bestämmelsen i förslaget är relativt allmänt hållen vilket i sin tur kan innebära svårigheter för myndigheten att bedöma om rektorn fullgjort uppgiftsskyldigheten. Dessutom försvåras Skolinspektionens möjlighet att formulera tydliga och precisa åtgärder med en sådan allmänt hållen bestämmelse. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det därför övervägas om bestämmelsen kan göras mer precis.

Förslag 15.2.1 En utvidgning och förenkling av bestämmelsen

Skolinspektionen tillstyrker förslaget. Utvidgningen och förenklingen av bestämmelsen i 10 kap. 24 § offentlighets- och sekretesslagen gör det enklare för myndigheten att tillämpa bestämmelsen.

Förslag 15.2.2 Det ska inte krävas en identifierad person som är misstänkt för brottet

Skolinspektionen tillstyrker förslaget och menar att det föreslagna tillägget i 10 kap. 24 § offentlighets- och sekretesslagen förenklar den bedömning myndigheten behöver göra vid tillämpning av bestämmelsen.

I ärendets slutliga handläggning har följande personer deltagit: chefsjurist Klara Cederlund och verksamhetsutvecklare Camilla Hangård.

Torun Rudin
Stabschef

Ylva Nilsson Matilda Bergström
Föredragande, jurister